

bez nukleárních zbraní, dále zastavení podzemních pokusů (pro něž se zvláště vyjádřil představitel Sovětského svazu). Proti tomu požadavek po zastavení další výroby štěpných materiálů byl zhodnocen jako neúčinný a vzhledem k mírovému využití nukleární energie prakticky neuskutečnitelný.

Velmi obsáhle se mluvilo o nákladech, jež vyžaduje výroba nukleárních zbraní. Podle předložených materiálů a přednesených přednášek by náklady na výrobu pěti jednoduchých atomových bomb z plutonia činily na počátku 200 miliónů dolarů a pak 20 miliónů dolarů ročně. K tomu je třeba připočítat zvláštní výdaje na výrobu prostředků pro dopravu těchto bomb (již u letadel se předpokládá 5 miliónů dolarů ročně). Ovšem příklad Francie ukazuje, že jen o něco málo větší počet vyrobených atomových bomb si vyžádal podle oficiálních údajů náklad asi 1 miliard dolarů. Podle názoru většiny účastníků by přechod k výrobě nukleárních zbraní měl nejen hluboké mezinárodní důsledky, ale v podstatě by narušil i hospodářský a sociální vývoj jednotlivých zemí. Bylo však také řečeno, že široké vrstvy obyvatelstva mají velmi nejasné a zjednodušené představy o celé této problematice a že by bylo třeba věnovat zvláštní pozornost i otázce rozšiřování znalostí o širších souvislostech nukleárního zbrojení.

I když shromáždění bylo zaměřeno především na praktické otázky, byly zde dotčeny i některé problémy obecnější, související s celkovou teorií mezinárodních vztahů. Podkladem byla studie amerického profesora Stanleyho Hoffmanna, která charakterizuje poválečnou dobu jakožto

přechodnou, v níž se mezinárodní společenství vyvíjí od původního bipolárního systému k systému multipolárnímu. Zatímco první systém vyhrocoval proti sobě dvě supervelmoci reprezentující na jedné straně status quo a na druhé straně revoluční přeměnu tohoto systému, došlo postupně k určitému zmírnění této polarizace. K tomu by mohla sice dále přispívat i proliferace nukleárních zbraní, ale zároveň by vytvářela i nová nebezpečná ohniska. Především někteří západní představitelé zdůrazňovali nebezpečí, které by bylo spojeno s tím, kdyby se nukleární zbraně dostaly do mocí zemí, které mají nestabilní, dobrodružné a nezodpovědné vlády. Obecná platnost takového názoru byla — zvláště představiteli rozvojových zemí — odmítnuta.

Celkově shromáždění splnilo svůj účel v tom, že umožnilo velmi otevřenou vzájemnou výměnu názorů, a to tím spíše, že diskuse nebyla přístupna veřejnosti ani tisku. Ukázalo ovšem také, že problematiku nerozšiřování nukleárních zbraní nelze hodnotit izolovaně od celkového vývoje mezinárodních vztahů.

Československo zastupoval dr. Vladimír Soják z Ústavu pro mezinárodní politiku a ekonomii, který byl zvolen předsedou jedné z pracovních skupin. Účast Československa přispěla zvláště k podrobnějšímu projednání otázek souvislích s problematikou bezpečnosti ve střední Evropě. Umožnila také, aby byly opraveny nebo zpřesněny některé nesprávné názory, zvláště pak, že v Československu jsou sovětské jednotky a nukleární zbraně.

Vladimír Soják

II. EVROPSKÁ KONFERENCE SPOLEČNOSTI PRO MEZINÁRODNÍ ROZVOJ

Ve dnech 20.—22. května 1966 se konala v Bruselu II. evropská konference Společnosti pro mezinárodní rozvoj (Society for International Development — SID). Tato společnost je mezinárodní organizací, sdružující na 5.000 individuálních (vědeckých, hospodářských a politických pracovníků) a kolektivních členů (různé instituce, národní a mezinárodní organizace); vznikla ve Spojených státech na základě Fordovy nadace. Svým programem si Společnost klade za cíl působit jako fórum pro výměnu myšlenek a zkušeností mezi osobami, které se profesionálně zabývají základními problémy ekonomického a so-

ciálního vývoje v moderní společnosti. V poslední době se pozornost společnosti obrací zejména k problematice rozvojových zemí.

Zmíněného zasedání společnosti se zúčastnili z ČSSR pracovníci ÚMPE docent R. Wagner a dr. A. Tauber a pracovník Výzkumného ústavu národohospodářského plánování inž. A. Holub. Z ostatních socialistických zemí se nikdo zasedání nezúčastnil. Jednání konference bylo rozděleno do čtyř skupin: 1. informace o veřejném mínění v průmyslových zemích ve vztahu k rozvojové pomoci, 2. metody a technika informací ve vyvinutých zemích,

3. dialog Evropa — Afrika, 4. informování rozvojových zemí o pomoci USA třetímu světu.

Konference byla věnována tématu informace a rozvoj.

Ve svém vystoupení, předneseném A. Tauberem, se českoslovenští účastníci zaměřili na úkoly vědy v systému informací především z hlediska toho, že základním předpokladem každé informace musí být důkladné poznání předmětu, o němž informuje, v tomto konkrétním případě poznání hospodářského a sociálního rozvoje málo vyvinutých zemí. Jako československou zkušenost z informační činnosti v novější době uvedl A. Tauber nový systém řízení národního hospodářství a popularizaci jeho hlavních zásad a myšlenek. Podobně jako je nová soustava hospodaření v ČSSR výsledkem dlouhodobého vědeckého bádání, musí se vědecký přístup uplatnit i v otázce hospodářského a sociálního rozvoje málo vyvinutých zemí. Má-li tedy být informace účinná a přitom pravdivá, musí se opíř především o výsledek vědeckého zkoumání.

Tímto projevem vznesli čs. účastníci do zasedání konference nový prvek, který vzbudil mimořádnou pozornost a byl přijat se všeobecným souhlasem. Na základě tohoto vystoupení byla ustavena *ad hoc*

pracovní skupina, která se zabývala problémy vztahů vědy a informace. Ve skupině bylo navrženo doporučit SID, aby poznání hospodářského a sociálního vývoje rozvojových zemí pomocí výzkumu byla věnována mimořádná pozornost a aby se zvažilo ustavení čtyř mezinárodních regionálních skupin, které by se společným výzkumem zaměřily na některé základní otázky rozvojových zemí. Na základě získaných zkušeností těchto mezinárodních výzkumných skupin by pak bylo možno rozvíjet další činnost SID v tomto směru. Doporučení bylo jednomyslně přijato jak pracovní skupinou, tak i závěrečným zasedáním konference, jež tedy schválila náměty, s nimiž přišla československá delegace.

Na červen 1967 je světová konference SID poprvé ve svých dějinách svolána mimo území USA, do Milána. Na předběžném programu tohoto zasedání jsou mj. zařazeny: otázka součinnosti Východu a Západu při pomoci rozvojovým zemím; vlivy industrializované společnosti na mentalitu člověka hospodářsky vyspělých a hospodářsky málo vyvinutých zemí; výchova kadrů v rozvojových zemích apod.

A. Tauber

ZAHRAŇIČNÍ HOSTÉ V ÚSTAVU PRO MEZINÁRODNÍ POLITIKU A EKONOMII

ÚMPE je zatím jediná vědecká instituce v Československu, která v takové míře zve zahraniční badatele v oboru mezinárodních vztahů, popřípadě politické činitele, k přednáškám a diskusím s jejich československými kolegy.

Předkládáme stručnou anotaci nejzávažnějších přednášek, které byly zahraničními hosty předneseny v ÚMPE v první polovině tohoto roku. V příštích číslech časopisu „Mezinárodní vztahy“ budeme informovat o těchto přednáškách daleko podrobněji.

12. února přednášel v ÚMPE přední představitel filipínského hnutí africko-asijské solidarity a šéfredaktor časopisu *Africa-Asia-Latin America* Antonio Araneta o *Minulosti a přítomnosti Filipín*.

Belgický poslanec Lucien Radoux, předseda socialistických stran EHS, se ve své přednášce, pronesené 26. dubna, zabýval současným stavem a perspektivami EHS. Konstatoval, že konečným cílem EHS byla a zůstává politicky integrovaná západní Evropa. Otázku koexistence mezi Východem a Západem definoval jako před-

poklad míru a aktivního vzájemného ovlivňování dvou soustav, kde možnosti spolupráce nejsou ani zdaleka vyčerpány.

Ředitel Ústavu pro mezinárodní politiku v Miláně, prof. G. L. Bassani přednášel 27. května na téma *Filosofie současné mezinárodní organizace*.

Prof. historických věd dr. M. Mělník o v, vedoucí oddělení Ústavu mezinárodní ekonomie a mezinárodních vztahů v Moskvě, zaměřil svou přednášku (1. června) na téma *Sovětská politika v německé otázce od II. světové války do současnosti*. Podal charakteristiku základních etap vývoje německé otázky, politiky jednotlivých velmocí a soustředil se na analýzu návrhů SSSR na mírové řešení německé otázky. V rámci této charakteristiky uvedl i některé nové pohledy na postupivní usnesení (na jejich v řadě směrů kompromisní charakter) a na sovětský návrh na sjednocení Německa z března 1952, který byl podle jeho názoru jednou z velkých možností řešení německé otázky, které západoněmecká vláda nevyužila. Z hlediska